

Gemeente Amsterdam

Rekenkamer Metropool Amsterdam
T.a.v. mevrouw A. Daalder
Per e-mail: info@rekenkamer.amsterdam.nl

Datum 10 oktober 2023
Behandeld door Dick de Maa, directeur Digitale Strategie en Informatie
Onderwerp Bestuurlijke reactie op rekenkamerrapport Algoritmen

Geachte mevrouw Daalder,

Op 3 oktober 2023 heeft u het college van B&W uw concept-bestuurlijk eindrapport over het gemeentelijke beheerskader voor algoritmen aangeboden voor bestuurlijk wederhoor. In het rapport *Algoritmen* staan uw bevindingen, conclusies en aanbevelingen. U verzoekt ons daarop te reageren. Onderstaand treft u onze bestuurlijke reactie aan.

Het college spreekt zijn grote waardering uit voor de Rekenkamer Metropool Amsterdam (verder: Rekenkamer) omdat zij een onderwerp heeft onderzocht dat zowel hoog op de prioriteitenlijst staat van het college en de gemeenteraad als van de landelijke en Europese politiek. Wij hebben het rapport dan ook met belangstelling en herkenning tot ons genomen. Het onderzoek biedt een waardevol overzicht van de positieve punten en de verbeterpunten van het beheerskader en de werking ervan bij drie algoritmen. Het college waardeert dat het beheerskader zo nauwgezet is geanalyseerd. Uw reflecties bieden ons tastbare handvatten voor verdere verbetering en aanscherping van onze werkwijze.

Algemeen

Algoritmen zijn, zoals u beschrijft, niet meer weg te denken in de steeds verder digitaliserende wereld. Het is niet mogelijk om volledig af te zien van het gebruik van algoritmen. Dat is ook niet wenselijk, omdat daarbij voorbijgegaan wordt aan de positieve effecten die het gebruik ervan kan hebben. Zoals de Rekenkamer terecht aangeeft kunnen algoritmen allerlei gemeentelijke processen automatiseren en efficiënter te maken, uniformere onderbouwing van besluiten faciliteren en de dienstverlening aan burgers vereenvoudigen en vriendelijker te maken. Zo kunnen we bijvoorbeeld veel effectiever controleren of parkeergeld is betaald door een scanauto in te zetten en via een algoritme geautomatiseerd controleren of het parkeergeld is betaald. Ook kunnen we tijdig ingrijpen bij dreigende problematische schulden of als het ergens te druk dreigt te worden in de openbare ruimte.

Het college is zich daarbij ook terdege bewust van de risico's die het gebruik van algoritmen met zich meebrengt, zoals bijvoorbeeld een vooringenomenheid van een algoritme (bias), maar vindt een verbod onwenselijk en onnodig. Om de risico's te beheersen hebben we een beheerskader opgesteld. De inzet van het college is om hiermee grip te krijgen op algoritmen en om ze verantwoord (eerlijker en transparanter) toe te passen.

Het beheerskader is nog steeds in ontwikkeling en de gemeente Amsterdam vervult hiermee, zoals ook in het rapport staat, een pioniersrol aan het begin van de algoritmetransitie. Het college ziet het als een ondersteuning voor de ingeslagen weg dat de Rekenkamer oordeelt dat het (nog in ontwikkeling zijnde) beheerskader al voor 49 van de 61 relevante risico's voldoende aandacht heeft voor het verantwoord toepassen van algoritmen. Maar het college onderschrijft eveneens de conclusie van de Rekenkamer dat er nog verbeteringen mogelijk en noodzakelijk zijn. Dit geldt ook voor de lessen die de Rekenkamer heeft getrokken uit de analyse van drie algoritmen die zijn onderzocht binnen de gemeentelijke organisatie. Ondanks de vele inspanningen en goede resultaten van de afgelopen jaren, beseft het college dat we er nog niet zijn en dat extra inspanningen nodig zijn. Daarbij zullen de punten waar u terecht aandacht voor vraagt worden meegenomen.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van de uitkomsten van uw onderzoek doet u in uw rapport vijf aanbevelingen. Het college geeft per aanbeveling aan hoe zij er opvolging aan geeft.

1. Blijf het beheerskader ontwikkelen met inachtneming van nieuwe kennis

Om de grip op algoritmen te vergroten adviseert de Rekenkamer om te komen tot één definitie van algoritme, het beheerskader praktischer toepasbaar te maken, het uit te breiden met een instrument om de haalbaarheid van algoritmen te toetsen en het beheerskader periodiek te evalueren.

Het college neemt deze aanbeveling over. Het Amsterdamse beheerskader is zoals gezegd nog in ontwikkeling en zal geactualiseerd en verbeterd worden. Startpunt is de herziening van het werkproces van de eerste beoordeling van algoritmen tot aan de opname ervan in het register (governance), die naar verwachting in het laatste kwartaal van 2023 afgerond is. Gelijktijdig daaraan pakken we operationele verbeteringen op van de zeven instrumenten van het beheerskader, waaronder het vaststellen van een eenduidige definitie, risico-inschaling in lijn met de Europese AI-verordening en verduidelijking welke instrumenten wanneer ingezet dienen te worden. Eind 2023 wordt de planning van de overige te realiseren verbeteringen vastgesteld.

2. Bevorder de toepassing van het beheerskader in de praktijk

Om de grip op algoritmen te vergroten adviseert de Rekenkamer om belemmeringen voor de verantwoorde toepassing van algoritmen weg te nemen, het zicht op algoritmen te verbeteren, meer gebruik te maken van de binnen de gemeente aanwezige expertise en algoritmen periodiek te evalueren.

Het college neemt deze aanbeveling over. Enkele verbeteringen worden momenteel al ontwikkeld en doorgevoerd. Zo is het beheerskader inmiddels integraal onderdeel van de hernieuwde werkwijze voor Quality Assurance. Quality Assurance is het vakgebied dat zorgt dat er beter wordt

voldaan aan Europese, landelijke én Amsterdamse wet- en regelgeving rondom informatievoorziening. Hierdoor vergroten we het gebruik van het beheerskader en het zicht op algoritmen en waarborgen we dat de aanwezige expertise gebruikt wordt. Daarnaast werken we nu uit hoe we meer aandacht gaan geven aan bewustwording via doelgerichte workshops en ontwikkelen we een algemene e-learning (die naar verwachting in de eerste helft van 2024 beschikbaar is). Daarnaast werken we in de eerste helft van 2024 uit hoe we algoritmen periodiek gaan evalueren en hoe we het beheerskader praktisch toepasbaarder gaan maken. Op korte termijn zal geborgd worden dat het college nadrukkelijker betrokken gaat worden.

3. Verbeter de omgang met bias

Om algoritmen eerlijker te maken adviseert de Rekenkamer om aanvullende maatregelen om bias tegen te gaan te overwegen en meer handvatten op te nemen voor de omgang met bias in het beheerskader. Ook roept de Rekenkamer het college op om besluiten over de rechtvaardigheid van algoritmen zelf te nemen en het gesprek aan te gaan met de raad over welke mate van zekerheid zou moeten worden en kunnen nagestreefd bij het uitsluiten van bias.

Het college neemt deze aanbeveling over. Bias is een vertekening van de werkelijkheid waardoor bevoordeling of benadeling optreedt. Dit moet zo veel mogelijk worden voorkomen. Bias komt zowel voor bij puur menselijk handelen als door een statistische fout, bijvoorbeeld door een algoritme. Daarbij kunnen algoritmen de bias zelfs verlagen, doordat ze – mits goed ingericht – objectiever kunnen zijn dan behandelaars. De Rekenkamer geeft in de ogen van het college terecht aan dat bias in menselijke besluitvorming net zo moeilijk, zo niet moeilijker te constateren is als bij een algoritme.

Op korte termijn zal in het beheerskader duidelijker gemaakt worden wanneer welke bias-analyse uitgevoerd moet worden en door wie. Ook zal het beheerskader aangepast worden zodat hoog risico algoritmen ter goedkeuring aan het college worden aangeboden. In de eerste helft van 2024 komt het college met voorstellen en gaat het in gesprek met de gemeenteraad over de manier waarop we bij het gebruik van algoritmen bias maximaal kunnen uitsluiten en de afwegingen die daarbij ontstaan.

4. Breng de privacybescherming van burgers bij algoritmen op orde

Om algoritmen eerlijker te maken adviseert de Rekenkamer om belemmeringen bij uitvoering van privacywetgeving in kaart te brengen en weg te nemen. Ook moeten burgers persoonlijk over het gebruik van hun gegevens geïnformeerd worden.

Het college neemt deze aanbeveling eveneens over. Privacy is steeds meer onderdeel van alle processen van de gemeente sinds de komst van de AVG. Dit wordt nog completer gemaakt door daaraan de onderwerpen digitale rechten en ethiek toe te voegen. Momenteel is de ambtelijke organisatie bezig met het weghalen van diverse belemmeringen bij de uitvoering van privacywetgeving. Onder andere door het vernieuwen van werkwijzen, hulpmiddelen en sjablonen, door het verbeteren van de governance (taken en verantwoordelijkheden) en door verdere bewustwordingsactiviteiten (onder andere op het vlak van dataminimalisatie, privacy-verklaringen en het verwerkingsregister). Daarnaast verbeteren we nu de monitoring van de vastgestelde privacy-maatregelen door de inrichting van de nieuwe applicatie voor risicomanagement.

Het college is van mening dat we burgers, in het kader van transparantie, zo volledig en proactief mogelijk moeten informeren. Voor nieuwe algoritmen nemen we dit mee in de aanpassing van het beheerskader die we in de eerste helft van 2024 doorvoeren, zodat in het ontwerp zo goed mogelijk de persoonlijke informatievoorziening naar burgers wordt meegenomen. Voor bestaande algoritmen gaan we per algoritme beoordelen welke aanpassingen in processen en applicaties er mogelijk zijn om de burger ook persoonlijk te informeren (naast de algemene informatie die we al verstrekken). Daarbij moeten we ook kijken naar beperkende factoren, zoals arbeidsintensiviteit, beschikbare middelen en technische mogelijkheden. Deze analyse kost tijd en is uiterlijk einde 2024 gereed.

5. Wees opener en transparanter over het gebruik van algoritmen

Om transparant te zijn over algoritmen adviseert de Rekenkamer om de raad op vaste momenten over het algoritmebeleid en algoritmen te informeren, het algoritmeregister aan te vullen en de kwaliteit ervan te verbeteren en om transparant te zijn over de rol van algoritmen in de besluitvorming.

Het college neemt ook deze aanbeveling over. We blijven doorgaan met aanvullen en verbeteren van het algoritmeregister en de bewustwording hierover. Zo hebben we onlangs bij de [afdoening van motie 157.23](#) zeven maatregelen aangekondigd om het algoritmeregister toegankelijker en bekender te maken. En als we een algoritme analyseren, dan nemen we daarin mee hoe we burgers op een persoonlijke wijze kunnen informeren als algoritmen een rol spelen bij een primair besluit. Daarnaast zal het college voorstellen doen hoe de raad te informeren over het algoritmebeleid en algoritmen.

Tot slot

Het college dankt de Rekenkamer voor het gedegen onderzoek en de aanbevelingen. Het biedt handvatten voor zowel de stelselverantwoordelijke wethouder ICT en Digitale Stad als de vakwethouders die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van algoritmen in de realisatie van hun beleidsterreinen. Deze handvatten zullen worden verwerkt in een plan van aanpak waarin de hierboven beschreven interventies zullen worden opgenomen. Dat plan van aanpak zal nog in 2023 gereedkomen.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Femke Halsema
burgemeester

Peter Teesink
gemeentesecretaris